

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Název práce:	Porozumění digitálnímu versus tištěnému textu u žáků devátých tříd na základních školách
Studijní obor:	Informační studia a knihovnictví
Autor práce:	Hájková, Veronika, Bc.
Vedoucí práce:	Mgr. Michaela Slussareff, Ph.D.
Oponent:	PhDr. Michal Lorenz, Ph.D.

Předkládaná práce je hodnocena z hledisek:

Aspekt kv. práce	Vysvětlení	Možné hodnocení
metodologie a věcné zpracování tématu	<i>hodnotí se zvládnutí obsahové (věcné) stránky práce, splnění zadaného úkolu, využití výzkumných metod apod.</i>	21 bodů
přínos a novost práce	<i>hodnotí se přínos a novost práce pro informační vědu v ČR</i>	15 bodů
citování, korektnost citování, využití inf. zdrojů	<i>hodnotí se zejména využití odkazů a pramenů v textu, korektnost citování; hodnotí se využití cizojazyčných pramenů; (v případě plagiátů je student vyřazen ze studia bez další obhajoby)</i>	7 bodů
slohové zpracování	<i>hodnotí se čtivost textu, skladba vět, odborný styl vyjadřování, rozsah práce</i>	8 bodů
gramatika textu	<i>hodnotí se gramatická úroveň práce, hrubky, čárky ve větách apod.</i>	2 body
CELKEM		52 bodů

V posledních letech probíhá v evropských zemích rozsáhlý výzkumný projekt zaměřený na preference studentů při volbě elektronických a papírových textů, který přináší jak řadu výzkumných článků, tak také možnosti komparace mezi zeměmi. V této perspektivě je zvolené téma diplomové práce Veroniky Hájkové velmi aktuální a odpovídá současným mezinárodním trendům. S předloženou prací, nakolik je tematicky a čtenářsky zajímavá, jsem po celou dobu čtení bojoval hned v několika liniích. Název diplomové práce je poněkud zavádějící, jelikož zaměřuje čtenářovu pozornost na žáky základních škol, ovšem subjektem zkoumání práce jsou také studenti gymnázií. Práce obsahuje řadu chyb a pochybení jak formálních, tak metodologických. Z čistě formálního hlediska je třeba říci, že práce by si zasloužila mnohem pečlivější korekturu. Obsahuje totiž velké množství překlepů, často chybí či přebývají interpunkční znaménka a čárky mezi větami, v práci se vyskytuje několik hrubek (str. 23, 29, 57). Místy také pokulhává stylistika (např. str. 27 – „Poslední text probíhal nejprve diskuzí.“, str. 34 – „Školy se většinou snažily popsat tři nebo čtyři úrovně, spojenými často s postupnými ročníky.“, nebo na str. 61 – „Žáci, kteří četli z tištěného textu, dopadli o něco lépe než dotazníky z počítače.“). Diplomantka také stále dokola na několika místech špatně skloňuje slovní spojení „porozumění čteného textu“ a to i v případě, kdy bezprostředně před ním používá výraz ve správném tvaru „porozumění čtenému“ v názvu citované práce (str. 27). Při představování realizovaných relevantních výzkumů, týkajících se tématu, uvádí diplomantka tituly a pracovní

pozice jejich autorů, čímž přispívá k rychlejšímu zastarávání vlastního textu, jelikož tituly i pracovní pozice autorů se mohou rychle měnit. Tyto údaje se proto v běžném úzu v odborných textech neuvádějí. Zvláště ve spojení s americkým akademikem Dillonem může působit tato praxe kuriózně, jelikož akademici v USA mnohdy neuvádějí vlastní tituly ani na cedulkách se svými jmény u vlastních kanceláří. Předpokládám, že je to odraz českého postižení tituly, který diplomantka zatím nereflektuje. Podobně je to s profesemi autorů, ty jsou však pro změnu pojmenovávány poněkud arbitrárně. Např. J. Trávníček je jednou spisovatel a vědec (str. 12), podruhé historik a teoretik (str. 25). Ne všechny použité zdroje jsou vhodné pro akademický text. Celá kapitola 2.1.4. - v rozsahu jediného odstavce! - se opírá o zdroje s nízkou důvěryhodností. Jeden zdroj vychází z elektronických podkladů pro studium psychologie, a jako takový se nehodí pro odborný text, druhý vychází z Wikisofie. Wikisofia, stejně jako jiné wiki zdroje, by měla sloužit spíš jako rozcestník, pokud nejde o heslo s jedinečnými informacemi, těch je však v systémech wiki relativně málo, nakolik tyto nejsou určeny k publikování jedinečných výsledků zkoumání, ale k prezentování encyklopedických údajů. Jelikož však ani jeden z uváděných zdrojů nemá autora, ani neodkazuje na jiné zdroje či literaturu, z nichž vychází, měla diplomantka sáhnout po serióznějších zdrojích, kterých je k probírané tematice dostatek. Také familiární používání křestního jména zahraniční autorky M. C. Dyson v textu („Mary tvrdí...“, str. 22) je silně neobvyklé. U citovaného textu autorky na stejné straně není zcela jasné, zda se jedná o primární či sekundární zdroj, jelikož po citaci následuje odkaz na článek Raduševiče. Raduševič je v seznamu použitých zdrojů špatně abecedně zařazen, navíc uváděný zdroj odkazuje na článek Ziming Liu a ne na původní článek zveřejněný v Literárních novinách. Podobné zmatky v seznamu použité literatury najdeme i u zmiňované Dysonové. Odkaz na její knihu *Digital fonts and reading* nás navede na stejnojmennou recenzi knihy od Ahmeta Çakira. Z toho se dá vyvozovat, že diplomantka odkazovanou knihu nečetla, ani s ní přímo nepracovala. Také další zdroje nejsou zcela uspokojivě citovány (např. článek Wrighta a Lickorish nemá všechny formální údaje požadované citační normou, používanou u ostatních zdrojů). Nejednotně jsou používány názvy institucí - jednou jsou ponechány v originále (str. 19), jindy jsou však přeloženy do češtiny (např. str. 22). Nejslabší částí práce je samotný výzkum a jeho popis. Kapitola 4.4 o klíčových kompetencích a kapitola 4.5 o hodnocení porozumění textu do praktické části práce nepatří, nepřináší žádné informace o tom, jak výzkum probíhal. Věnují se tomu, co by mělo být spíš než tomu, jak probíhala realizace výzkumu a dle jakých konkrétních kritérií. Věkové vymezení respondentů výzkumu zjistí čtenář až v rámci vyhodnocení výsledků předvýzkumu v kapitole 5, místo v kapitole 4 popisující design výzkumu. Velikost výzkumného vzorku byla stanovena předem na hodnotu sto respondentů, zřejmě pro pohodlné počítání výsledků diplomantkou. To sebou však nese jistá negativa, o nichž se autorka v textu krátce zmiňuje a ve výsledku může působit zkreslení výsledků – studenti jsou předvybráni vyučujícími na základě kritéria kvality studenta. Tomuto zkreslení mohla diplomantka předejít zařazením všech respondentů z ročníku bez ohledu na jejich celkový počet. Zdrojem zkreslení, který diplomantka nemohla ovlivnit je i problém s dostupností technologie u zkoumané věkové kategorie. Ta může ovlivnit preferenci informačních zdrojů (čteček, tabletů), které si studenti nemohou dovolit sami koupit a nemusejí s ní mít žádné zkušenosti. Ačkoli toto nemohla diplomantka sama ovlivnit, měla by na danou skutečnost v práci upozornit. Vzhledem k tématu práce nerozumím také tomu, proč diplomantka chce ověřovat, zda je text Ajvaze žákům a studentům skutečně neznámý, pro samotný výzkum toto zjištění nemá žádný přínos. Na základě tabulek 1 – 3 se zdá, že spíš než dotazníkové šetření, prováděla diplomantka test porozumění. Vysvětlení, že otázkám na porozumění předcházely dotazníkové otázky, zjistí čtenář až z kapitoly 6 analyzující výsledky výzkumu a z přílohy, ne z popisu designu výzkumu. Ve vyhodnocení výsledků diplomantka tvrdí, že žáci sice čtou, ale hodně málo (str. 44), v závěru práce (str. 60 – 61) však hypotézu H1, že žáci devátých tříd čtou málo, zamítá, což skutečně odpovídá jejím zjištěním a je v rozporu s jejím předchozím tvrzením. U prováděného rozhovoru chybí upřesnění formy rozhovoru a přesný design výzkumu, až v závěru se čtenář dozví, že nešlo o výzkum, ale v podstatě o zpětnou vazbu od studentů. Přitom rozhovor mohl být vytěžen mnohem více pro triangulaci, tedy ověření výsledných zjištění. Přesto, že jde o nesmírně zajímavou práci a diplomantku téma evidentně zajímá, zdá se, že pokračování ve výzkumu z bakalářské práce je spíše jen širší obměnou, než rozšířením výzkumu. To sebou přináší řadu zmíněných problémů, které kvalitu práce hodnocené z perspektivy magisterské úrovně srážejí na hranici

obhajitelnosti. Kromě korektur by tedy práce zasloužila více systematickosti při jejím zpracování.

Otázky:

Jak probíhalo měření rychlosti čtení textu v celé třídě při daném množství respondentů, aby nedocházelo ke zkreslení a nepřesnostem? Nezáviselo měření spíš na pocitu výzkumníka, že žák text dočetl?

Jaký je rozdíl v porozumění digitálnímu versus tištěnému textu mezi žáky gymnázií a základních škol? Jde skutečně o srovnatelné kategorie na základě věku, když se dá předpokládat, že žáci gymnázií jsou oproti těm ze základních škol výběroví? Jak to mohlo ovlivnit celkový výsledek výzkumu?

Vyjádření a návrh klasifikace:

Vzhledem k výše uvedeným důvodům navrhuji práci v návaznosti na průběh obhajoby hodnotit stupněm 3 - dobře.

4. 6. 2017

Jméno: Michal Lorenz

Podpis:

